

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه حضرت ولی عصر (عج) شهرستان بناب

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان:

بررسی تأثیر فقر اقتصادی در بهداشت روان از منظر قرآن و روایات

استاد راهنما

حجت الاسلام والمسلمین حسین کاشف بناب

استاد داور

حجت الاسلام و المسلمین ناصر اصغری

پژوهشگر

سمیه امینی

اردیبهشت ماه ۱۳۹۵

الله أكبر

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه حضرت ولی عصر (عج) شهرستان بناب

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان:

بررسی تأثیر فقر اقتصادی در بهداشت روان از منظر قرآن و روایات

استاد راهنما

حجت الاسلام والمسلمین حسین کاشف بناب

استاد داور

حجت الاسلام والمسلمین ناصر اصغری

پژوهشگر

سمیه امینی

اردیبهشت ماه ۱۳۹۵

تحمیدیه

خدایا!

حمد مخصوص توست، حمدی که بر خشنودیت بیفزاید و حمد مخصوص توست،
حمدی که با حمد هر حمد کننده‌ای همراه باشد و شکری که شکر هیچ شکرگزاری به پایه آن
نرسد.

صحیفه‌ی سجادیه، دعای ۴۷

تقدیم به:

حضرت حجت ابن الحسن (عجل الله تعالی فرجه الشریف)، قائم آل محمد ﷺ منجی
عالم بشریت، امید ناامیدان و ناداران پا برهنه عالم امکان با امید به اینکه روزی فرا رسد که با
ظهور این گنج پنهان الهی جامعه‌ای پر از عدل و عدالت و عاری از فقر داشته باشیم.

«خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ»^۱؛ از اموال آنها صدقه‌ای بگیر، تا به وسیله آن

آنها را پاک سازی و پرورش دهی». لذا گفته شده سرّ اینکه انفاق باعث فلاح و رستگاری

انسان می‌شود، این است که بندهای تعلق را از دل افراد و روح آدمی باز می‌کند. آنگاه که جان

آدمی پاکیزه گشت، انسان انفاق‌گر به وسیله بخشش احساس آرامش روحی می‌کند؛

«الَّذِينَ يَنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ

وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ»^۲

«آنها که اموال خود را، شب و روز، پنهان و آشکار، انفاق می‌کنند، مزدشان نزد

پروردگارشان است نه ترسی بر آنهاست، و نه غمگین می‌شوند».

در پرتو آرامش روحی در آدمی توان تحمل فقر تقویت شده و از آثار شوم آن در امان

خواهد بود. چه آن که انفاق‌گر فی سبیل الله، نیاز اصلی و دائمی بشر را در سرای دیگر می‌ماند

و نیاز و فقر مالی را در دنیا محدود می‌داند. از همین روی است که گفته می‌شود انفاق توان

آدمی را در تحمل فقر مالی تقویت می‌کند.

^۱. سوره توبه، آیه ۱۰۳.

^۲. سوره بقره، آیه ۲۷۴.

نتیجه گیری

اسلام به خاستگاههای فردی فقر توجه دارد و آنها را به خوبی آشکار می سازد تا جامعه هر کاری که لازم است برای برانداختن آنها انجام دهد و در زمینه های اجتماعی نیز به آثار و تبعات این پدیده توجه دارد. شناخت آثار اجتماعی فقر برای مبارزه با آن و برانداختن آن اهمیت فراوانی دارد. برای داشتن بهداشت روانی و بهبود رفتار شخص و ارتقای سلامت فردی و اجتماعی باید تدابیری اندیشید که در آموزه های دینی این تدابیر به خوبی قابل مشاهده است. فقر اقتصادی در بهداشت روانی افراد تأثیر مستقیم و چشم گیری دارد و نادیده گرفتن آن ممکن نیست، که از جمله این تأثیرات رابطه فقر با فحشاء، قتل نفس، از دست دادن عزت نفس، ناامیدی، اضطراب و پریشانی، کفر و ... می باشد که اینها هم به نوبه ی خود بازخورد وسیعی در اجتماع دارند بخصوص اینکه فقر، مایه کینه و دشمنی در جامعه می شود و همچنین باعث خوار شدن در نزد دیگران، انزوای خانوادگی، فراموش شدن در جامعه، محرومیت از تحصیل، ناتوانی در دفاع از حقوق اولیه خود و ... می باشد.

فرمایشات دین در رابطه با حذف یا کم رنگ کردن پدیده ی فقر و تأثیرات آن بر روی فرد و اجتماع می باشد از جمله ی این راهکارها زهد است که موجب بی اعتنایی به امور دنیوی شده و در نتیجه موجب کاهش تشویش درون و آرامش روان می باشد. برقراری عدالت اجتماعی، پرهیز از اسراف و تبذیر، دعا و نماز و انفاق همه و همه می توانند از تأثیرات منفی فقر بکاهند و تحمل آن را برای فرد و جامعه آسانتر بنمایند.

فهرست منابع و مآخذ

قرآن کریم

نهج البلاغه

۱. اسعدی، علیرضا، امام علی و دینداری، قم، آیت عشق، ۱۳۸۳.
۲. پاینده، ابوالقاسم، نهج الفصاحه، تهران، انتشارات جاویدان، ۱۳۶۲.
۳. تمیمی آمدی، ناصح الدین ابوالفتح بن عبدالواحد بن محمد، غررالحکم و دررالکلم، شرح جمال الدین محمد خوانساری، تصحیح و تعلیق میر جلال الدین حسینی ارموی، چاپ چهارم، ج ۱، ۳، ۴، ۵، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۳.
۴. جعفری، یعقوب، تفسیر کوثر، ج ۲، هجرت، ۱۳۷۴.
۵. حکیمی، محمد، الحیاء، ترجمه احمد آرام، ج ۲، ۴، تهران، مکتب نشر الثقافه، بی تا.
۶. خوانساری، آقا جمال، شرح غرر الحکم و درر الکلم، تصحیح ارموی، ج ۴، چاپ چهارم، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۶۶.
۷. دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، ج ۴، ۸، ۱۱، چاپ دوم، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۷۷.
۸. راغب اصفهانی، حسین بن محمد، مفردات الفاظ قرآن، ج ۳، چاپ سوم، تهران، انتشارات مرتضوی، ۱۳۸۳.
۹. رسولی، هاشم، شرح غررالحکم و دررالکلم، چاپ چهارم، تهران، دفتر فرهنگ و نشر اسلامی، ۱۳۸۱.

۱۰. سجادی، جعفر، فرهنگ معارف اسلامی، ج ۲، چاپ سوم، تهران، انتشارات کومش، ۱۳۷۳.
۱۱. شیخ صدوق (ابن بابویه)، علی بن محمد، الخصال، مصحح علی اکبر غفاری، قم، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۳۶۲.
۱۲. _____، علل الشرایع، قم، داوری، بی تا.
۱۳. طباطبایی، محمدحسین، المیزان فی تفسیر القرآن، ترجمه محمد باقر موسوی همدانی، ج ۱۵ و ۲، قم، دار الحکم، بی تا.
۱۴. طباطبایی، محمدحسین، سنن النبی، ترجمه: حامد رحمت کاشانی، چاپ دوم، انتشارات پیام عدالت، ۱۳۸۵.
۱۵. طبرسی، فضل بن حسن، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، ترجمه احمد بهشتی و دیگران، ج ۱۱، تهران، انتشارات فراهانی، ۱۳۶۰.
۱۶. عمید، حسن، فرهنگ فارسی عمید، ج ۱، چاپ سوم، تهران، انتشارات امیرکبیر، ۱۳۶۰.
۱۷. فراهانی، ابوالفضل، فقر و بزهکاری، تهران، نشر نورا، ۱۳۸۲.
۱۸. فیض کاشانی، محمد بن مرتضی، محجه البیضاء، ج ۴،
۱۹. قرائتی، محسن، تفسیر نور، قم، موسسه در راه حق، ۱۳۷۴.
۲۰. کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، ج ۲، ۱، ۵، چاپ دوم، تهران، دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۶۲.
۲۱. گالبرایت، جان کنت، ترجمه عادل محمد حسین، بی جا، تهران، ۱۳۶۹.
۲۲. گنجی، حمزه، بهداشت روانی
۲۳. مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، ج ۲ و ۲۲، چاپ و موسسه الوفاء، بیروت، بی تا.

۲۴. محمدی ری شهری، محمد، توسعه اقتصادی بر پایه قرآن و حدیث، ج ۱، بی تا.
۲۵. مدرسی، محمدتقی، تفسیر هدایت، ترجمه احمد آرام، ج ۸، مشهد، بنیاد پژوهش های آستان قدس رضوی، ۱۳۷۷.
۲۶. مصباح یزدی، محمدتقی، بر درگاه دوست، قم، انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۹۰.
۲۷. مصطفوی، حسن، التحقيق فی کلمات القرآن، ج ۹، بی جا، تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۶۰.
۲۸. مطهری، مرتضی، آشنایی با قرآن، ج ۷، چاپ هفدهم، انتشارات صدرا، ۱۳۹۰.
۲۹. معلوف، لوئیس، فرهنگ جامع نوین، مترجم احمد سیاح، ج ۲، چاپ اول، تهران، انتشارات اسلام، ۱۳۷۷.
۳۰. معین، محمد، فرهنگ فارسی معین، ج ۲، چاپ اول، تهران، انتشارات ثامن، ۱۳۸۷.
۳۱. مکارم شیرازی و دیگران، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۹، ۲، ۱۴، ۱۳، ۲۳، چاپ هجدهم، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۵.
۳۲. مهدوی کنی، محمدرضا، نقطه های آغاز در اخلاق عملی، چاپ ششم، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۵.
۳۳. نوری، محدث، مستدرک الوسائل، ج ۲، چاپ دوم، قم، آل البيت (علیهم السلام)، ۱۴۰۹.
۳۴. هاشمی رفسنجانی، اکبر، تفسیر راهنما، ج ۱۱، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۳.
۳۵. هاشمیان، احمد، علم النفس از دیدگاه دانشمندان اسلامی، چاپ اول، تهران، دانشگاه پیام نور، ۱۳۸۳.